

Arkivsak-dok. 24/03322-1
Saksbehandler Ellinor Andreassen

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Eldrerådet 2023 - 2027	18.03.2024	4/24
Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027	18.03.2024	
Utvalg for velferd og folkehelse 2023 - 2027	19.03.2024	8/24

Trygghetsalarm – endring praksis

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Almira Hodzic, Mona Elise Kristoffersen

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune jobber videre med å innføre betalingsfritak for trygghetsalarm når det vurderes som nødvendig helsehjelp etter fastsatte kriterier. Det tas sikte på at ny ordning skal gjelde fra 1. januar 2025. Økonomiske konsekvenser belyses i Handlingsplan 2025-2028.

Sammendrag:

Trygghetsalarm er en ikke lovpålagt tjeneste. Sarpsborg kommune har hatt servicetjenesten trygghetsalarm over mange år og mottakerne har betalt en egenandel. Mange kommuner ser nå på ordningen og på en differensiering opp mot nødvendig helsehjelp, som skal være gratis. Kommunedirektøren mener det bør tas sikte på å innføre en tilsvarende differensiering i Sarpsborg.

Selve tildelingskriteriet endres ikke, men det planlegges å innføre betalingsfritak når tjenesten blir kategorisert som nødvendig helsehjelp. Dette samsvarer med «bo trygt hjemme» reformen og satsninger nevnt i handlingsplan og budsjett. Det foreslås derfor noen felles vurderingskriterier for å kunne fastslå om trygghetsalarm er å anse som nødvendig helsehjelp eller ikke.

Det er foretatt uttrekk på antall som kun har tjenesten trygghetsalarm. Det utgjør ca 50% av porteføljen. Det kan bety at det kan bli opp mot 50% som ikke skal betale, dvs. de øvrige som har helsetjenester. Sett i forhold til inntekt i 2022, og inntekt 2023 (24.1.24) kan det bety potensielt redusert årlig inntekt for Sarpsborg kommune på i overkant av 2 mill. kr.

Utredning:

Slik fungerer trygghetsalarm

Trygghetsalarm er alarm for å tilkalle hjelp i akutte situasjoner hele døgnet. Trygghetsalarmen besvares av Helsevakten i Fredrikstad. En sykepleier fra Helsevakten kommuniserer med den som har tilkalt hjelp og vurderer om hjemmetjenesten skal besøke pasienten. Hvis en samtale ikke er mulig vil hjemmetjenesten få beskjed om at alarmen er

utløst. Se <https://www.sarpsborg.com/helse-og-omsorg/velferdsteknologi-og-digitalisering/trygghetsalarm/>)

Hensikten med trygghetsalarm er at den enkelte skal kunne føle seg trygg og kunne bo hjemme lenger.

En trygghetsalarm består av to deler; en stasjonær enhet med alarmknapp, lyd og mikrofon, strømtilkobling og SIM-kort for å sende alarmer via det mobile nettverket samt en bærbar alarmknapp. Det finnes også ulike sensorer som er tilleggsutstyr til alarmen.

Tildeling og inntekter

Trygghetsalarm er ikke en lovpålagt tjeneste. Sarpsborg kommune har likevel hatt trygghetsalarm som servicetjeneste i mange år. I overgangen 1980/1990 kunne man kjøpe trygghetsalarm privat og abonnere på tjenesten fra Sarpsborg kommune. Brannvakta hadde da ansvar for mottak. Fra 2012 ble det innført en ny ordning, der legevakt tok over mottak av trygghetsalarmer, deretter overtok et responscenter i Kristiansand mottak av trygghetsalarmer før Helsevakta overtok fra 2019.

Følgende tildelingskriterier gjelder i Sarpsborg kommune (dette opplyses i vedtaket):

Trygghetsalarm kan tildeles til eldre, funksjonshemmede og andre som har:

- Sykdom eller tilstand som medfører akutt behov for hjelp
- Reell fare for fall
- Problemer knyttet til utrygghet og engstelse
- Tildeling forutsetter at bruker kan nyttiggjøre seg og forstå bruken av alarmen.

Vedtaket hjemles i forvaltningsloven (§11).

Den som får tildelt en trygghetsalarm, betaler en egenandel fastsatt av bystyret. For 2024 er priser på trygghets- og smykkealarmer for hjemmeboende og beboere i bofellesskap følgende:

Trygghets- og smykkealarmer per mnd.:

	2023	2024
Inntekt < 2G	286	303
Inntekt > 2G	359	380

Trygghetsalarm med lokaliseringsteknologi (GPS) medfører ikke noen egenbetaling pr i dag da det er vurdert som nødvendig helsehjelp.

Fra 2023 betaler kun én i husstanden for trygghetsalarmen.

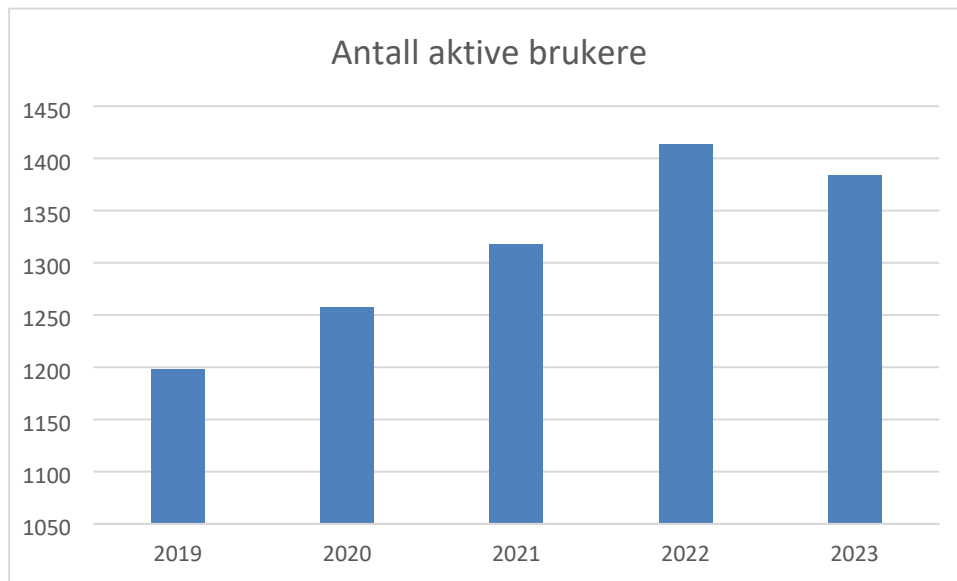
Inntekter i form av egenandeler for trygghetsalarm i 2022 utgjorde kr. 3.865.802.

Inntekter for 2023 (pr 24.1.24) er kr. 4.241.842.

Antall som benytter trygghetsalarm

Pr. 23.02.2024 er det 1078 aktive trygghetsalarmer.

Utviklingen viser:

Tjenestetypenavn	År	Antall aktive brukere
Trygghetsalarm	2019	1198
Trygghetsalarm	2020	1257
Trygghetsalarm	2021	1318
Trygghetsalarm	2022	1413
Trygghetsalarm	2023	1384
Trygghetsalarm	2024	1103

Helsevakta besvarer alarmene. Registreringer viser at Helsevakta avklarer ca 60% av henvendelsene på dag/kveldstid slik at hjemmetjenesten ikke bør rykke ut.

Det er for november 2023 analysert antall alarmer og årsak. I gjennomsnitt er det 29 alarmer i døgnet fordelt på 9 soner - ca 1 alarm i timen i hele Sarpsborg. Det kan være flere alarmer fra samme pasient. Eliminasjon (toalettbesøk) er dominerende årsak til at alarmen benyttes. Tilfeldig kontroll viser at det ofte er de samme pasientene som trykker på alarm, ofte flere ganger daglig.

Gjennomsnittlig antall alarmer det er utrykning på pr natt de siste 3 måneder i 2023:

- Oktober 9 alarmer i snitt pr. natt
- November 11 alarmer i snitt pr. natt
- Desember 9 alarmer i snitt pr. natt

Ny vurdering av trygghetsalarm

Pr i dag har kommuner ulik praksis når det gjelder betaling for trygghetsalarm. Det ble derfor besluttet å se på ordningen. Det kan være ulik tolkning av lovregler (helse og omsorgstjenesteloven §3-2 første ledd, nr. 6 bokstav b og forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester §§ 8 til 10, se forklaring fra Statsforvalter) og saksbehandlingsregler, om hvorvidt man kan ta betalt eller ikke. Etter en henvendelse til Statsforvalteren fra Sarpsborg kommune, svarer Statsforvalteren bl.a. følgende:

Trygghetsalarm er i utgangspunktet ikke en lovpålagt tjeneste og i så fall kan kommunen kreve den egenandelen de ønsker, likevel oppad avgrenset til selvkost. Imidlertid, hvis trygghetsalarmen tilbys i stedet for nødvendig tilsyn, og bruker ikke får et forsvarlig helse- og omsorgstilbud uten, vil trygghetsalarmen måtte regnes som praktisk bistand til personlig stell og egenomsorg som kommunen altså ikke kan kreve egenandel for. Det samme vil gjelde der trygghetsalarmen må sies å gis i stedet for helsehjelp. Om bruker vil få et forsvarlig tilbud uten trygghetsalarm, vil måtte avgjøres etter en konkret vurdering for den enkelte bruker.

Sarpsborg kommune har et politisk vedtak på at dette er en servicetjeneste. Det er ikke klare nasjonale føringer på området, noe kommunen også signaliserer jevnlig i sine møter med Helsedirektoratet. Flere kommuner er i gang med å endre praksis for egenbetaling. Det er fordi trygghetsalarm blir benyttet som nødvendig helsehjelp. Samtidig har dette sammenheng med klar dreining av tjenesten ved at flere skal bo hjemme lenger. Dette kommer fram i Handlingsplan og budsjett for 2024-2027 under omtale av velferdsteknologi og hjemmetjenesten;

«Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.» (s87)

«Med flere eldre og pleietrengende boende i eget hjem er det også behov for økt satsing på pårørendestøtte. Sarpsborg kommune prioriterer velferdsteknologi høyt, noe som er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet. (s100)»

Dette er i samsvar med «[Bo trygt hjemme](#)». reformen (som bl.a. bygger på Meld St. 15 (2017-2018) Leve hele livet).

For å kunne forvalte ordningen må tjenesten ha noen objektive kriterier for vurderingene. Dette for å kunne vurdere om trygghetsalarm er nødvendig helsehjelp, og som ikke vil medføre uforholdsmessig mye saksbehandling og forskjellsbehandling. Bruk av kriterier vil bidra til en dreining av praksis, selv om det ikke omfatter en fullstendig skjønnsvurdering.

Kriterier som er foreslått for betalingsfritak er:

- Trygghetsalarmen blir vurdert til å være et varig behov for nødvendig helsetjeneste og/eller
- Ha kronisk sykdom som hindrer en i å bruke vanlig telefon og/eller
- Avhengig av livsnødvendig medisinsk teknisk utstyr som kan svikte og etterlate vedkommende i en hjelpetrengende situasjon.

En forutsetning for vurdering av overnevnte kriterier er at man mottar helsetjenester i hjemmet.

Det er ca 50% av tjenestemottakere av trygghetsalarm som også har helsetjenester i hjemmet (tjeneste 15), og som potensielt kan innvilges betalingsfritak.

Før nye kriterier benyttes, må nåværende saker gjennomgås og der det er nødvendig, må det lages nye vedtak. I tillegg må det gjennomføres opplæring av saksbehandlerne i hjemmetjenesten. Ordningen planlegges derfor innført fra 01.01.25.

Det er gjennomført en risikovurdering ved endring av praksis som viser en økt risiko som det må tas høyde for;

- en mer komplisert/omfattende saksbehandling
- flere henvendelser til Avdeling helseteknologi og Hjemmesykepleien Sarpsborg
- flere klagesaker
- logistikk rundt trygghetsalarm blir vanskeligere

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Sarpsborg kommune hadde i året 2023 en inntekt på 4.241.842 kr for trygghetsalarmer. Gitt at ca 50% får fritak for betaling og alle betaler en lik sum, kan det bety en mindreinntekt på i overkant av 2 mill. kr.

Eksisterende vedtak må gjennomgås og det vil kreve en del ressurser ved oppstart. Saksbehandlingen blir noe mer komplisert/omfattende for vurdering av nødvendig helsehjelp. Økonomiske konsekvenser av planlagt endring må vurderes i handlingsplan 2025-2028.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

Trygghetsalarm kan bidra positivt til den enkeltes trygghet og helse, og til at flere kan bli boende hjemme lenger.